

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною
безпекою

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:

В.о. завідувача кафедри,
к.е.н., доцент

_____ Ольга ГУБАРИК
« ____ » _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: Удосконалення внутрішньогосподарського контролю в
аграрних підприємствах

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Здобувачка
групи МгОПз-23

Каріна КІРІНЕНКО

Науковий керівник
д.держ.упр., професор

Ігор ПРИХОДЬКО

Дніпро – 2024

Форма № Н – 9.01
(затверджена наказом
МОН молоді та спорту

України
384)

від 29 березня 2012 року №

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет: Обліку і фінансів
Кафедра: Обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою
Освітньо-професійна програма: «Облік і оподаткування»
Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»
Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри _____ Ольга ГУБАРИК
« _____ » _____ 202_р.

ЗАВДАННЯ **Кіріненко Каріні Віталіївна**

1. Тема роботи «Удосконалення внутрішньогосподарського контролю в аграрних підприємствах»

Науковий керівник роботи Приходько Ігор Павлович, д.держ.упр., професор
затверджені наказом по ДДАЕУ від «09» жовтня 2024 р. № 3365

2. Термін подання здобувачем роботи: – 10 грудня 2024 року.

3. Вихідні дані до роботи: Для виконання кваліфікаційної роботи було оброблено багато літературних джерел. Зокрема, нормативно-правові акти, закони, положення, інструкції, матеріали наукових конференцій, підручники, наукові статті, фахові та нефахові публікації провідних вітчизняних науковців, а також інформація надана товариством з обмеженою відповідальністю «Альфа-Агро», яке розташоване в селі Чаплинка, Дніпровського району, Дніпропетровської області, Україна.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити). Теоретичний базис функціонування системи внутрішньогосподарського контролю аграрного підприємства. Оцінка практичного стану здійснення внутрішньогосподарського контролю на підприємстві. Удосконалення системи функціонування внутрішньогосподарського контролю в досліджуваному господарстві. Висновки. Список використаних джерел.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень). Сформований теоретичний базис функціонування системи ВГК. Сформований набір принципів функціонування ВГК. Переваги та перспективи використання косорингу

(поділу контрольних функцій між контролюючими підрозділами) для поліпшення функціонування ВГК аграрного підприємства. Згрупований набір об'єктів, на які має бути направлена система ВГК господарств аграрного сектору. Сформований організаційний масив кроків при впровадженні системи ВГК господарств аграрного сектору. Згрупований масив аналітичних принципів в контексті здійснення ВГК аграрного підприємства. Динаміка зміни основних показників діяльності ТОВ «Альфа-Агро» протягом 2019-2023р.р. в тис. грн. Питома вага масиву базових показників станом на 2023 рік. Питома вага основних засобів в загальній структурі майна господарства. Динаміка показників ліквідності та платоспроможності ТОВ «Альфа-Агро» протягом 2019-2023 р.р. Результативність фінансової діяльності ТОВ «Альфа-Агро» в розрізі стану базових показників успішності компанії у 2023 році. Структурна схема управлінського складу фірму.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____ березень 2024 р. _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретичний базис функціонування системи внутрішньогосподарського контролю аграрного підприємства	Березень 2024	
2	Оцінка практичного стану здійснення внутрішньогосподарського контролю на підприємстві	Квітень 2024	
3	Удосконалення системи функціонування внутрішньогосподарського контролю в досліджуваному господарстві	Травень 2024	
4	Реферат, вступ, список використаних джерел	Вересень 2024	
5	Висновки	Жовтень 2024	
6	Оформлення кваліфікаційної роботи	Листопад 2024	

Здобувач

_____ (підпис)

Каріна КІРІНЕНКО
_____ (власне ім'я, прізвище)

Науковий керівник

_____ (підпис)

Ігор ПРИХОДЬКО
_____ (власне ім'я, прізвище)

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	5
ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ БАЗИС ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА	10
1.1. Дослідження сутності категорії внутрішньогосподарський контроль	10
1.2. Теоретичні підходи, щодо функціонування системи внутрішньогосподарського контролю для підприємств аграрного сектору	13
1.3. Теоретичний базис аналізу, як елемент здійснення внутрішньогосподарського контролю	17
Висновки до першого розділу	19
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ПРАКТИЧНОГО СТАНУ ЗДІЙСНЕННЯ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА НАПРЯМИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ	22
2.1. Розрахунок та оцінка фінансових результатів діяльності ТОВ «Альфа-Агро»	22
2.2. Оцінка роботи відділу бухгалтерії ТОВ «Альфа-Агро»	26
2.3. Оцінка рівня ефективності функціонування системи внутрішньогосподарського контролю в господарстві	28
2.4. Аналітичний інструментарій системи контролю ТОВ «Альфа-Агро»	32
Висновки до другого розділу	35
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ В ДОСЛІДЖУВАНОМУ ГОСПОДАРСТВІ	38
3.1. Удосконалення організаційної складової внутрішньогосподарського контролю на підприємстві	38

3.2. Розробка методичного інструментарію, як елементу підвищення якості контролю в господарстві	40
Висновки до третього розділу	42
ВИСНОВКИ	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	49

РЕФЕРАТ

Тема: «Удосконалення внутрішньогосподарського контролю в аграрних підприємствах».

Кваліфікаційна робота містить: 54 сторінках, 15 рисунків, 4 таблиці, 51 літературне джерело.

Об'єкт дослідження – сукупність способів та підходів до здійснення і загального функціонування внутрішньогосподарського контролю в аграрному підприємстві.

Предмет дослідження – процес ведення господарської діяльності із подальшим здійсненням контролю її ефективності для господарств аграрного сектору.

Мета роботи – усестороннє дослідження сутності поняття внутрішньогосподарського контролю саме для господарств аграрного сектору із подальшою розробкою практичних рекомендацій до його поліпшення.

Методи дослідження. При дослідженні теми в розрізі контролю діяльності аграрного підприємства доцільно скористатись аналізом, документальною перевіркою результатів діяльності, статистичними спостереженням та моделюванням.

Протягом роботи над виконанням кваліфікаційного проекту, був здійснений докладний аналіз особливостей діяльності товариства з обмеженою відповідальністю «Альфа-Агро» в контексті ґрунтового підходу до особливостей здійснення внутрішньогосподарського результатів діяльності досліджуваного господарства.

За для усунення виявлених відхилень в діяльності досліджуваного господарства був розроблений організаційним та методичний інструментарій, як елемент підвищення ефективності функціонування контролю в господарстві.

Найбільш суттєві та значимі результати дослідження були рекомендовані до впровадження у ТОВ «Альфа-Агро», яке розташоване в с. Чаплинку, Дніпровського району, Дніпропетровської області.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ, МЕТОДИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ, АЛГОРИТМ, АГРАРНЕ ПІДПРИЄМСТВО

ABSTRACT

Topic: « Improvement of internal economic control in agricultural enterprises».

The qualification work contains: 54 pages, 15 figures, 4 table, 51 literary sources.

The object – is a set of methods and approaches to the implementation and overall functioning of internal control in an agricultural enterprise.

The subject of research – the process of conducting business activities with subsequent monitoring of its effectiveness for agricultural enterprises.

The purpose of the work – a comprehensive study of the essence of the concept of internal control specifically for agricultural enterprises with further development of practical recommendations for its improvement.

Research methods. When researching the topic in the context of controlling the activities of an agricultural enterprise, it is advisable to use analysis, documentary verification of performance, statistical observations and modeling.

During the work on the implementation of the qualification project, a detailed During the work on the qualification project, a detailed analysis of the specifics of the activities of Alfa-Agro Limited Liability Company was carried out in the context of a thorough approach to the specifics of the implementation of the on-farm performance of the studied farm.

In order to eliminate the identified deviations in the activities of the studied farm, organizational and methodological tools were developed as an element of improving the efficiency of control functioning in the farm.

The most significant and meaningful results of the study were recommended for implementation in Alfa-Agro LLC, which is located in Chaplynka village, Dniprovskyi district, Dnipropetrovska oblast.

KEYWORDS

**INTERNAL ECONOMIC CONTROL, METHODOLOGICAL TOOLS,
ALGORITHM, AGRICULTURAL ENTERPRISE**

ВСТУП

Внутрішньогосподарський контроль (*далі ВГК*) є невід'ємною частиною управління аграрним підприємством, його ефективність залежить від правильної організації, використання сучасних інструментів контролю, та врахування специфіки сільськогосподарської діяльності.

ВГК в аграрному підприємстві — це система організаційних, інформаційних, методичних і технічних заходів, що здійснюються керівництвом підприємства або уповноваженими особами для забезпечення ефективного функціонування господарських процесів, збереження ресурсів, дотримання законодавства, і досягнення стратегічних цілей підприємства.

Основною метою ВГК є забезпечення господарства достовірними обліковими даними, запобігання неефективному використанню існуючого ресурсного потенціалу, сприяння підвищенню рентабельності та продуктивності господарюючого суб'єкта, а також дотримання вимог законодавства, стандартів і нормативів.

Оцінюючи більшість різнобічних думок вітчизняних та закордонних авторів, було з'ясовано, що тема ВКГ і зокрема ВГК в розрізі аграрного підприємства доволі популярна і матеріали цього спеціалітету можна зустріти в працях Афанасьєвої І., Паламарчук Н., Бондар О., Бондаренко Н.М., Бутинець Ф.Ф., Даценко Г.В., Загородній А., Партин Г., Козаченко А.Ю., Куцик П.О., Марценюк Р.А., Лемішовська О.С., Марчук У.О., Одношевна О.О., Павлова Г.Є., Волчанська Л.В. та багато інших. Слід також відміти той факт, що ВКГ не регламентується на загальнодержавному рівні і є підконтрольним лише на база окремо взятого господарюючого суб'єкта, але при цьому слід відмітити, що процедура його здійснення дуже схожа із незалежним та державним аудитом. З огляду на це, вважаємо що дослідження в ключі ВГК саме для суб'єктів аграрної сфери є доволі популярним та актуальним питанням, яке доцільно дослідити більш ґрунтовно із розробкою практичних рекомендацій, щодо його удосконалення.

Метою виконання кваліфікаційної роботи є всебічне дослідження сутності та функціоналу ВГК загалом, а також в розрізі господарств аграрної сфери, а також розробка практичних рекомендацій щодо поліпшення його функціонування загалом, а також адресно у досліджуваному господарстві.

Щоб досягти поставленої мети необхідно виконати такі завдання:

- дослідити теоретичний аспект сутності та базису функціонування ВГК загалом в Україні;
- дослідити аналіз в теоретичному вираженні, як метод контролю;
- оцінити результати фінансово-господарської діяльності ТОВ «Альфа-Агро»;
- оцінити фактичний стан роботи бухгалтерської служби, а також в цілому ведення бухгалтерського обліку в господарстві;
- розробити методичний та організаційний інструментарій функціонування системи ВГК в господарстві.

В контексті мети та завдань, предметом дослідження – виступають процеси ведення господарської діяльності, зокрема бухгалтерського обліку із подальшим здійсненням контролю цієї системи.

Об'єктом для виконання роботи є система функціонування ВГК у товаристві з обмеженою відповідальністю «Альфа-Агро» з аспектом впливу на результати фінансово-господарської діяльності.

Методичним набором підходів, щодо оцінки фактичного стану ВГК та розробкою напрямів його покращення загалом та окремо в досліджуваному господарюючому суб'єкті є безпосередньо здійснення аналізу, проведення аналогії, репрезентативна вибірка, а також статистичні спостереження.

Основний інформаційний масив роботи був здійснений на базі товариства з обмеженою відповідальністю «Альфа-Агро», яке спеціалізується саме на сільському господарстві, що є дуже актуальним, з огляду на обрану тему, тому основний масив рекомендацій базувався на такій науковій новизні:

- *вперше:*

- запропоновано до розгляду власне тлумачення терміну «Внутрішньогосподарський контроль» - це багатогранний елемент управління підприємством, який забезпечує стабільність, прозорість і ефективність його функціонування. Вона об'єднує організаційні, аналітичні та превентивні аспекти, спрямовані на оптимізацію діяльності підприємства.

- *удосконалено:*

- сформований підхід до оцінки якості функціонування системи ВГК через використання SWOT аналізу;

- сформований ABC аналіз здійснення ВГК діяльності ТОВ «Альфа-Агро»;

- розроблений організаційний інструментарій запровадження та функціонування системи ВГК в господарстві.

- *набуло подальшого розвитку:*

- розроблений організаційний інструментарій запровадження та функціонування системи ВГК в господарстві;

- сформований загальний план для комплексного здійснення ВГК на підприємстві.

Вважаємо, що представлені рекомендаційні аспекти дозволять поліпшити систему функціонування ВГК у господарстві – базі дослідження, що в подальшому впливатиме на більш якісне ведення бухгалтерського обліку, складання звітності, а також подальше укладання управлінських рішень.

Публікації. Найбільш суттєві наукові здобутки висвітлені у науковій фаховій статті категорії Б у журналі «Проблеми сучасних трансформацій». Випуск 16. 2024 рік.

Також висвітлено наукові здобутки висвітлено у матеріалах VII Всеукраїнської інтернет-конференції «Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств» у вигляді тез на тему Особливості здійснення внутрішньогосподарського контролю в аграрному підприємстві. 9-10 травня 2024 р. – Дніпро. С. 25-26.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ БАЗИС ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Дослідження сутності категорії внутрішньогосподарський контроль

Внутрішньогосподарський контроль (*далі ВГК*) — це сукупність методів, процедур, організаційних заходів і інструментів, що здійснюються всередині підприємства з метою забезпечення ефективності управління, дотримання законності, збереження активів і досягнення стратегічних цілей. Ця категорія охоплює процеси моніторингу, оцінки та коригування діяльності підприємства для досягнення оптимальних результатів.

Враховуючи специфіку здійснення ВГК, зазначимо, що його метою є досягнення наступних показників, зокрема, забезпечення відповідності діяльності підприємства його планам, стратегіям і цілям, виявлення відхилень і помилок для їх усунення, попередження ризиків та запобігання зловживанням, а також суцільне підвищення ефективності використання ресурсів, а також виконання планових, нормативних та регуляторних документів.

ВГК вміщує у собі ряд об'єктів, які розкриваються наступним чином. Зважаючи на думку Козаченко А. Ю.: «Внутрішньогосподарський контроль включає господарські процеси (виробництво, збут, фінанси тощо)» [16].

Щодо об'єктів ВГК Загородній А., Партин Г. говорять: «Об'єктами внутрішньогосподарського контролю є матеріальні, трудові, фінансові та інформаційні ресурси» [12].

Марчук У.О. у своїй роботі пише: «Суб'єктами контролю виступають власники підприємства, керівництво підприємства (менеджмент різних рівнів), внутрішні аудитори або уповноважені особи» [27].

З огляду на це, пропонуємо варіант згрупованого варіанту функціонування ВГК (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Сформований теоретичний базис функціонування системи ВГК

Розкриття сутності ВГК включає у своєму понятті інструментарій та методи контролю. Так, як стверджує Польова, О.: «Інструменти контролю – це інвентаризація, аналіз фінансових показників, моніторинг операцій, оцінка ефективності управлінських рішень, системи внутрішнього аудиту» [43].

Грунтовне оцінювання систему ВГК неможливе без розкриття його функціоналу, який розподілений на ряд підвидів, який розкривається думками авторів різних видань, зокрема, Міняйло Вікторія, Мисюк Вікторія, Левченко Юлія говорять: «Контролююча функція внутрішньогосподарського контролю – це перевірка відповідності фактичних даних планам, стандартам та нормативам» [29].

Лемішовська О.С. стверджує: «Превентивна функція внутрішньогосподарського контролю передбачає виявлення ризиків і недоліків у процесах до їх виникнення» [25].

Поряд з цим, Гавриленко Н. висвітлює інформаційну функцію ВГК таким чином: «Інформаційна функція внутрішньогосподарського контролю включає надання об'єктивної інформації про стан ресурсів і процесів керівництву» [9].

Підручник Бутинця Ф.Ф. розкриває інформацію про ВГК в розрізі коригувальної функції: «Коригувальна функція внутрішньогосподарського контролю включає усунення відхилень і недоліків шляхом оперативного втручання» [6].

Бондаренко, Н. М., Дробот, А. О. ведення бухгалтерського обліку трактують в розрізі використання аналітичної функції контролю: «Аналітична функція внутрішньогосподарського контролю включає аналіз причин відхилень для прийняття ефективних управлінських рішень» [5].

На базі представлених функцій ВГК, для більш ґрунтовного представлення сутності ВГК, пропонуємо узагальнений контекст принципів здійснення ВГК (рис. 1.2).

Рис. 1.2. Сформований набір принципів функціонування ВГК

Теоретичні підходи до вивчення сутності ВГК можна аналізувати з позицій системного підходу, як частини загальної системи управління підприємством. Також Вишинська Алла наголошує на використанні процесного та ризик-орієнтованого підходу: «Процесний підхід включає послідовність дій для забезпечення контролю. Ризик-орієнтований підхід включає інструмент мінімізації внутрішніх та зовнішніх ризиків» [7].

З огляду на дослідження думок багатьох авторів та зокрема вище перелічених, пропонуємо до розгляду власне тлумачення терміну «Внутрішньогосподарський контроль» - це багатогранний елемент управління підприємством, який забезпечує стабільність, прозорість і ефективність його функціонування. Вона об'єднує організаційні, аналітичні та превентивні аспекти, спрямовані на оптимізацію діяльності підприємства.

1.2. Теоретичні підходи, щодо функціонування системи внутрішньогосподарського контролю для підприємств аграрного сектору

Вибір теми для виконання кваліфікаційної роботи був зумовлений саме на конкретиці функціонування ВГК саме в аграрному секторі. Тому в цьому ключі логічним є дослідження особливостей категорії ВГК в аграрних підприємствах, які мають враховувати наступні позиції. Зокрема особливості ВГК саме в господарствах аграрного сектору враховують сезонність виробництва, а саме оцінку необхідності моніторингу витрат і результатів в різні фази аграрного циклу. Також ВГК аграріїв залежність від природних умов: контроль ризиків, пов'язаних із кліматичними факторами. Важливою особливістю ВГК є оцінка чіткості та відповідності обліку біологічних активів в якості збереження продуктивності тварин і культур, а також постійний моніторинг з приводу отримання державних дотацій та грантів на стратегічний розвиток компанії.

В контексті дослідження системи функціонування ВГК і зокрема ВГК аграрної фірми, вважаємо за доцільне розкрити через поняття косорингу: «Косоринг - це поділ функцій між відповідальними службами підприємства та аудиторської фірми, котру залучають на етапі побудови системи внутрішнього контролю, а також для вирішення окремих завдань у процесі його функціонування» [2].

На базі представленого твердження щодо системи косорингу в контексті ВГК, пропонуємо представити згруповані переваги від його впровадження (рис. 1.3).

Рис. 1.3. Переваги та перспективи використання косорингу (поділу контрольних функцій між контролюючими підрозділами) для поліпшення функціонування ВГК аграрного підприємства

Основний фокус кваліфікаційної роботи направлений саме на дослідження ВГК в господарствах аграрного сектору, тому пропонуємо твердження авторів Воронко Р. М., Редченко К. І., Бурдик О. Ю., які говорять: «Організація внутрішньогосподарського контролю в аграрному підприємстві повинна враховувати специфіку сільськогосподарської діяльності, її ризики, сезонність і ресурсну інтенсивність» [2].

В той же час, Ярова А.Л., Бойко Д.О. у своїй науковій статті розкривають ВГК аграрного сектору так: «Внутрішньогосподарський контроль – це ефективне функціонування, яке забезпечується чітким плануванням, налагодженими процесами, використанням сучасних інструментів і регулярною оцінкою результатів» [51].

Оцінюючи думки вище вказаних науковців, вважаємо за доцільне представити згрупований набір об'єктів, на які має бути націлена система ВГК в цілому і зокрема в господарстві аграрного профілю (рис. 1.4).

Рис. 1.4. Згрупований набір об'єктів, на які має бути направлена система ВГК господарств аграрного сектору

Теоретичний базис функціонування ВГК загалом та окремо в аграрно підприємстві слід дослідити з фокусу основних етапів його функціонування, вагомий набір яких охоплює + - 5 етапів, які розкриваються через планування, організацію, контроль, корекція та оцінка результатів. Матеріали, щодо розкриття сутності кожного з етапів можна також зустріти і в працях науковців. Так, Шумейко О.С. розкриває етап планування як: «Визначення цілей та об'єктів контролю, в контексті розробки графіків контрольних заходів з урахуванням сезонності, а також встановлення критеріїв оцінки (нормативи, показники ефективності)» [50].

Поряд з цим, Ткач І.М. розкриває організаційний етап наступним чином: «Призначення відповідальних за проведення контролю із забезпеченням їх доступу до інформаційних баз і звітності та інструктажем працівників щодо процесів контролю» [47].

Етап безпосереднього проведення контролю висвітлює Носач Н., яка говорить: «Контроль має включати моніторинг у вигляді збору даних про

стан процесів і ресурсів із подальшою звіркою фактичних показників із плановими або нормативними та виявлення відхилень з оцінкою причин їх виникнення» [38].

Теоретичний базис корекції результатів ВГК висвітлює Міщенко Т. М., Краєвський В. М. та говорять: «Етап корекції включає розробку рекомендацій для усунення недоліків, впровадження змін у процеси, технології або структуру управління, а також контроль виконання коригувальних заходів» [30].

На базі оцінки думок авторів з позиції поетапного функціонування системи ВГК, пропонуємо сформувати масив основних кроків, які слід виконати протягом процесу організації функціонування ВГК в окремо взятому господарстві (рис. 1.5).

Рис. 1.5. Сформований організаційний масив кроків при впровадженні системи ВГК господарств агарного сектору

Слід підкреслити, що ефективна система функціонування ВГК включає такий інструментарій, як інвентаризацію в контексті перевірки фактичної наявності матеріальних цінностей із подальшим здійсненням документальної

перевірка бухгалтерських і технологічних звітів. Також слід робити акцент на спостереженні через постійний огляд процесів на виробництві та опитування працівників для збору інформації.

ВГК аграрного сектору, як і інших галузей має включати порівняльний аналіз через зіставлення результатів діяльності з галузевими стандартами із рекомендацією використання автоматизованих систем управління для моніторингу та аналізу даних. Після виконання зазначених етапів ВГК, слід здійснити оцінку результатів через порівняння отриманих результатів з оцінкою ефективності контрольних заходів та формування звітності для керівництва господарства аграрного сектору.

Внутрішньогосподарський контроль в аграрному підприємстві повинен бути інтегрованим у всі виробничі та управлінські процеси. Ефективне функціонування цієї системи забезпечує стабільність, економічну доцільність і конкурентоспроможність підприємства, знижуючи ризики та забезпечуючи стійкий розвиток у мінливих умовах аграрного ринку.

1.3. Теоретичний базис аналізу, як елемент здійснення внутрішньогосподарського контролю

Базис аналізу ВГК в теорії розкривається у вигляді процесу систематичного дослідження, оцінки та інтерпретації господарських даних для виявлення відхилень, ризиків та можливостей покращення діяльності підприємства. Аналіз у системі ВГК виступає інструментом діагностики, який забезпечує основу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень і зокрема для господарств аграрної сфери.

Оцінюючи рівень впливу дії аналізу на ефективність роботи системи ВГК, то його складно переоцінити, адже він є ключовим у перевірці. Сакун Аліна розкриває роль аналізу в системі ВГК так: «Аналіз забезпечує

об'єктивність оцінки ефективності діяльності, дозволяє виявляти причини відхилень від планових показників» [44].

Також авторка стверджує, що аналіз у системі ВГК: «Сприяє виявленню внутрішніх резервів для оптимізації процесів та забезпечує інформування керівництва для прийняття рішень» [44].

Аналіз ВГК у своїй суті розкривається через комплект принципів, які передбачають його ефективне здійснення. Основний масив принципальних підходів в контексті аналізу ВГК представлені на рисунку 1.6.

Рис. 1.6. Згрупований масив аналітичних принципів в контексті здійснення ВГК аграрного підприємства

Спираючись на представлену схему здійснення принципальних аналітичних підходів в розрізі функціонування системи ВГК, слід підкреслити його доволі ґрунтовну інформаційну основу для управління господарюючим суб'єктом. Результати аналізу в змозі проілюструвати керівнику об'єктивні дані, які стануть підґрунтям для прийняття управлінських рішень та здійснення прогнозу щодо подальшої його стратегічної діяльності.

В даному контексті слід врахувати думки авторів та науковців в розрізі, які саме існують види аналізу, що застосовуються у ВГК. Так, наприклад, Вишинська Алла висвітлює вид фінансового аналізу: «Фінансовий аналіз включає оцінку доходів, витрат, рентабельності, а також контроль за використанням фінансових ресурсів» [7].

Поряд з цим Боднар О. розкриває суть виробничого аналізу: «Виробничий аналіз визначає ефективність використання земельних ділянок, техніки, трудових ресурсів, а також оцінку продуктивності тваринництва і рослинництва» [4].

Даценко Г. В., Кудирко О.М. наголошують на врахуванні впливу технологічного аналізу на ефективність системи ВГК: «Технологічний аналіз включає перевірку відповідності агротехнічних заходів нормативам та оцінку впливу використаних технологій на врожайність і якість продукції» [11].

Спираючись на думки авторів, пропонуємо звернути увагу на аналіз ризиків діяльності аграрного підприємства, оскільки окрім базових чинників на його діяльність впливає ще й сезонність виробництва. За умови використання аналізу ризиків здійснюється ідентифікація внутрішніх та зовнішніх загроз, що вплине на достовірну оцінку ймовірності їх виникнення в майбутньому і дозволить вжити максимально ефективних превентивних заходів. Вважаємо, що саме за такого врахування теоретичного базису в контексті аналізу функціонування ВГК, суб'єкт аграрної сфери зможе убезпечити себе від незапланованих втрат.

Висновки до першого розділу

Внутрішньогосподарський контроль (*далі ВГК*) — це сукупність методів, процедур, організаційних заходів і інструментів, що здійснюються всередині підприємства з метою забезпечення ефективності управління, дотримання законності, збереження активів і досягнення стратегічних цілей.

Ця категорія охоплює процеси моніторингу, оцінки та коригування діяльності підприємства для досягнення оптимальних результатів.

Враховуючи специфіку здійснення ВГК, зазначимо, що його метою є досягнення наступних показників, зокрема, забезпечення відповідності діяльності підприємства його планам, стратегіям і цілям, виявлення відхилень і помилок для їх усунення, попередження ризиків та запобігання зловживанням, а також суцільне підвищення ефективності використання ресурсів, а також виконання планових, нормативних та регуляторних документів.

З огляду на дослідження думок багатьох авторів та зокрема вище перелічених, пропонуємо до розгляду власне тлумачення терміну «Внутрішньогосподарський контроль» - це багатогранний елемент управління підприємством, який забезпечує стабільність, прозорість і ефективність його функціонування. Вона об'єднує організаційні, аналітичні та превентивні аспекти, спрямовані на оптимізацію діяльності підприємства.

Особливості ВГК саме в господарствах аграрного сектору враховують сезонність виробництва, а саме оцінку необхідності моніторингу витрат і результатів в різні фази аграрного циклу. Також ВГК аграріїв залежність від природних умов: контроль ризиків, пов'язаних із кліматичними факторами. Важливою особливістю ВГК є оцінка чіткості та відповідності обліку біологічних активів в якості збереження продуктивності тварин і культур, а також постійний моніторинг з приводу отримання державних дотацій та грантів на стратегічний розвиток компанії.

Теоретичний базис функціонування ВГК загалом та окремо в аграрно підприємстві слід дослідити з фокусу основних етапів його функціонування, вагомий набір яких охоплює + - 5 етапів, які розкриваються через планування, організацію, контроль, корекція та оцінка результатів. Матеріали, щодо розкриття сутності кожного з етапів можна також зустріти і в працях науковців.

Слід підкреслити, що ефективна система функціонування ВГК включає такий інструментарій, як інвентаризацію в контексті перевірки фактичної наявності матеріальних цінностей із подальшим здійсненням документальної перевірки бухгалтерських і технологічних звітів. Також слід робити акцент на спостереженні через постійний огляд процесів на виробництві та опитування працівників для збору інформації.

Спираючись на думки авторів, пропонуємо звернути увагу на аналіз ризиків діяльності аграрного підприємства, оскільки окрім базових чинників на його діяльність впливає ще й сезонність виробництва. За умови використання аналізу ризиків здійснюється ідентифікація внутрішніх та зовнішніх загроз, що вплине на достовірну оцінку ймовірності їх виникнення в майбутньому і дозволить вжити максимально ефективних превентивних заходів. Вважаємо, що саме за такого врахування теоретичного базису в контексті аналізу функціонування ВГК, суб'єкт аграрної сфери зможе убезпечити себе від незапланованих втрат.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ПРАКТИЧНОГО СТАНУ ЗДІЙСНЕННЯ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА НАПРЯМИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

2.1. Розрахунок та оцінка фінансових результатів діяльності ТОВ «Альфа-Агро»

Основою для виконання дослідження в розрізі обраної теми виступило господарство аграрного профілю – товариство з обмеженою відповідальністю «Альфа-Агро», яке розташоване в селі Чаплинка по вулиці Дружба буд. 6, Дніпровського району, Дніпропетровської області, Україна.

Господарство було засноване 7 листопада 20001 року та успішно функціонує і до тепер. Керівником господарства є Коновий Вадим Анатолійович, Головним бухгалтером є Деревянко Надія Василівна. Станом на звітні дані 2023 року підприємство забезпечує роботою 107 чоловік.

Спеціалізується господарство на розвитку галузі рослинництва і тваринництва. Компанія займається вирощуванням зернових та олійних культур за КвЕДом 01.11. А фактично вирощують овочі, баштанні культури, коренеплоди та бульбоплоди, вирощують однорічні і дворічні культури, а також плодово-ягідні рослини. Поряд з цим, господарство спеціалізується на розвитку галузі тваринництва, зокрема займається розведенням свиней, кіз та курей. Окрім цього, господарство займається здачею в оренду сільськогосподарських машин та устаткування, а також вантажних автомобілів. Окрім того, компанія на встановила на своїй території сонячні панелі і тепер одним із спеціалітетів є генерація, розподілення та реалізація електричної енергії. З огляду на перелічені види діяльності досліджуваного суб'єкта господарювання, слід зробити висновок, що це доволі успішне та багатогалузеве господарство, яке в певній мірі несе у собі суспільний інтерес для населення Дніпровського району та Дніпропетровської області загалом.

Вважаємо, що в даному контексті доцільно провести більш детальну оцінку діяльності фірми. Для цього доцільно взяти до уваги період з 2019 до 2023 року. Показники активів та зобов'язань за досліджуваний період представлена на рисунку 2.1.

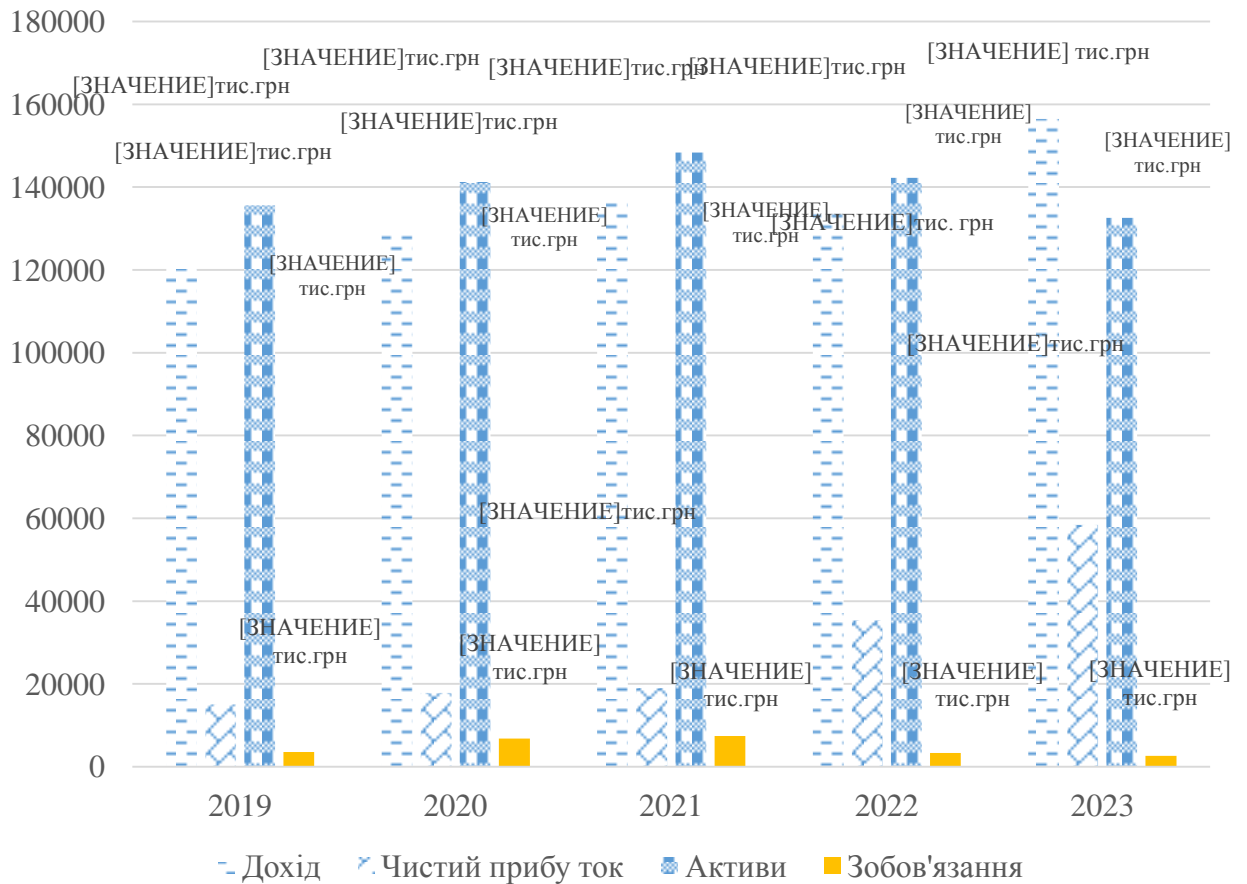

Рис. 2.1. Динаміка зміни основних показників діяльності ТОВ «Альфа-Агро» протягом 2019-2023р.р. в тис.грн.

Результати аналізу свідчать про високий рівень розвитку досліджуваного господарюючого суб'єкта. Про це свідчать високі показники прибутковості у 2023 році порівняно із 2019 роком. Зокрема зазначимо ріст рівня чистого прибутку на 43423 тис.грн. Поряд з цим відмітимо ріст доходу компанії у 2023 році на 34741 тис. грн. Спираючись на вище викладене, пропонуємо оцінити питому вагу кожного із базових показників господарства станом на 2023 рік, в розрізі побудови графічної схеми (рис. 2.2).

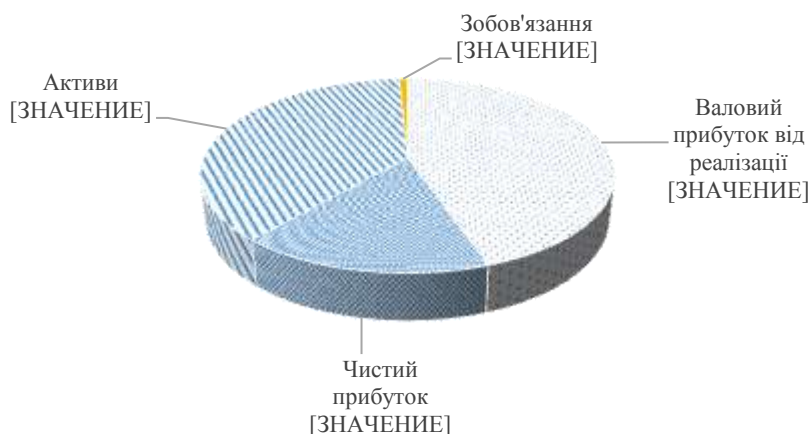

Рис. 2.2. Питома вага масиву базових показників станом на 2023 рік

Дані представлені на рисунку 2.2. свідчать, що найбільшу питому вагу у загальній сукупності грошового вимірника позицій займає валовий прибуток фірми, який складає 44,69% від загального балансу фірми, даний факт має місце за рахунок того, що балансова вартість активів складає 37,87%, що прямим чином вплинула на питому вагу чистого прибутку у кількості 16,69%, а також на досить низький рівень зобов'язань, питома вага балансової вартості якого складає лише 0,75%. Отримані показники свідчать про доволі успішний управлінський підхід у керуванні фірмою, який дає можливість отримувати високі прибутки та страхувати себе від непередбачуваних витрат.

Наступним елементом здійснення аналітичної роботи результатів фінансово-господарської діяльності є оцінка стану і структури основних засобів компанії. З огляду, на масштаби розвитку фірми, доречно підкреслити, що ресурсний потенціалі в компанії у вигляді основних засобів укомплектований повним чином за закриває всі основні потреби компанії. Слід також наголосити, що ТОВ «Альфа-Агро» в загальному спектрі спеціалізується і на здачі техніки в оренду, що також дає додатковий операційний прибуток. Більш предметне відображення питомої ваги основних засобів в загальній структурі ресурсного забезпечення компанії представлено на рисунку 2.3.

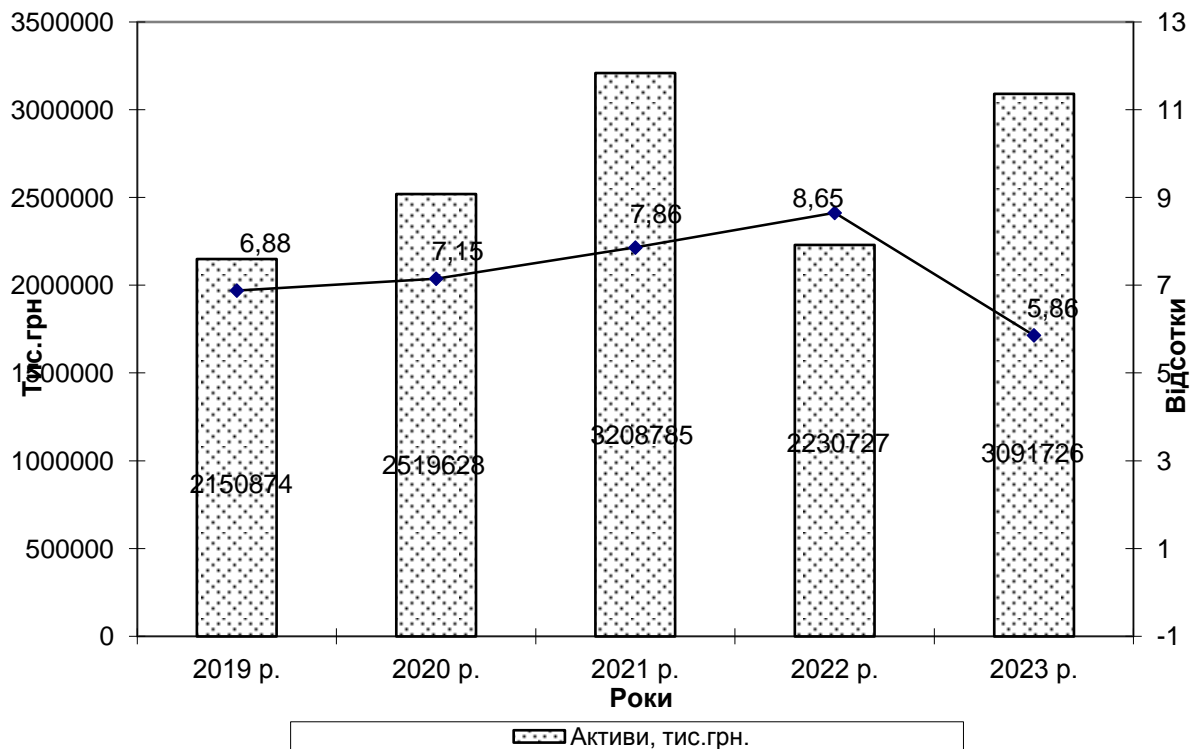

Рис. 2.3. Питома вага основних засобів в загальній структурі майна господарства

Аналітична діагностика структури основних засобів компанії відображає доволі стабільний і забезпечений стан фірми в розрізі їх використання. Зазначимо, що станом на 2022 рік. частка основних засобів дещо знижена, але вже у 2023 році господарство змогло вирішити свої «слабкі місця» та вивести стан забезпеченості о.з. на довоєнний рівень

Наступним елементом ґрунтовного аналізу результатів діяльності компанії є дослідження базових показників успішності господарюючого суб'єкта, які розкриваються у вигляді коефіцієнту платоспроможності, рівня покриття заборгованості, рівня автономії і як результат рівня фінансової залежності господарства від його контрагентів. Більш детальна характеристика рівня успішності фірми представлена на рисунку 2.4.

Результати рисунку 2.4. характеризують фірму, як досить успішний суб'єкт господарювання, яке в змозі маже повністю забезпечити себе власними ресурсами та капіталом.

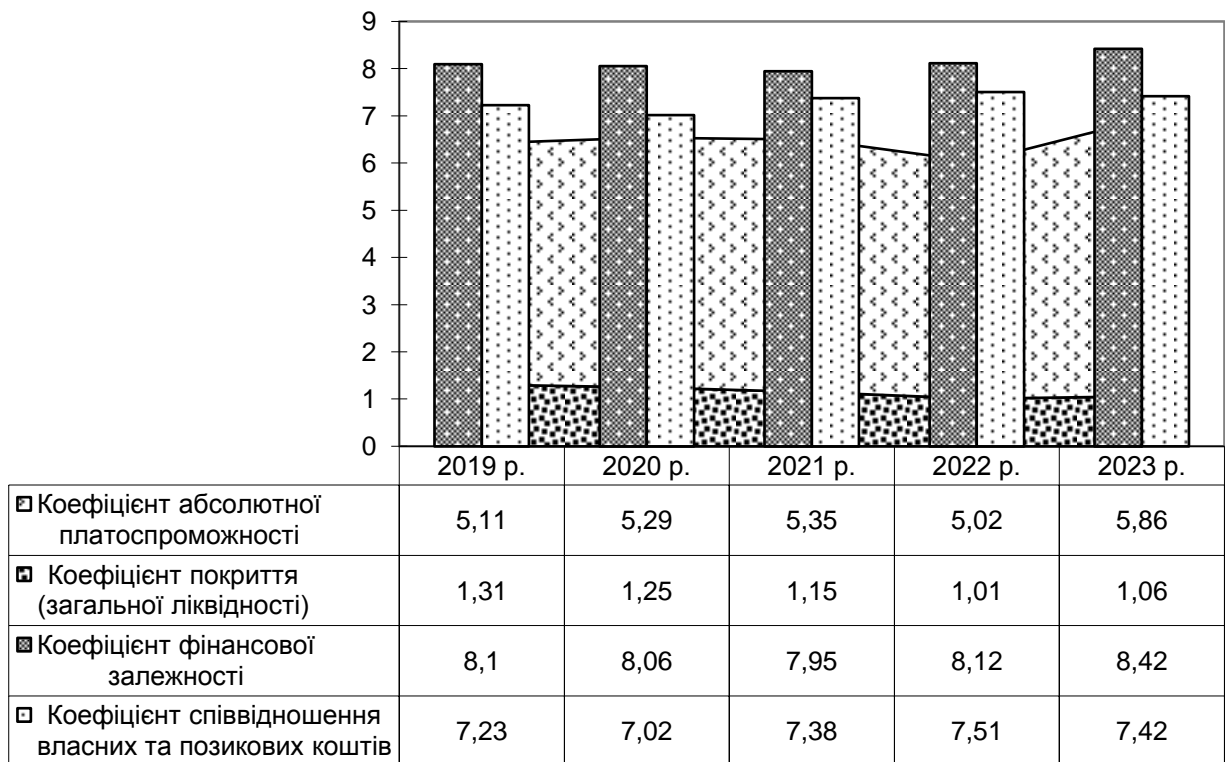

Рис. 2.4. Динаміка показників ліквідності та платоспроможності ТОВ «Альфа-Агро» протягом 2019-2023 р.р.

Слід відмітити, що ключовим аспектом, щодо визначення рівня прибутковості компанії є показник співвідношення забезпеченості власними та позиковими коштами.

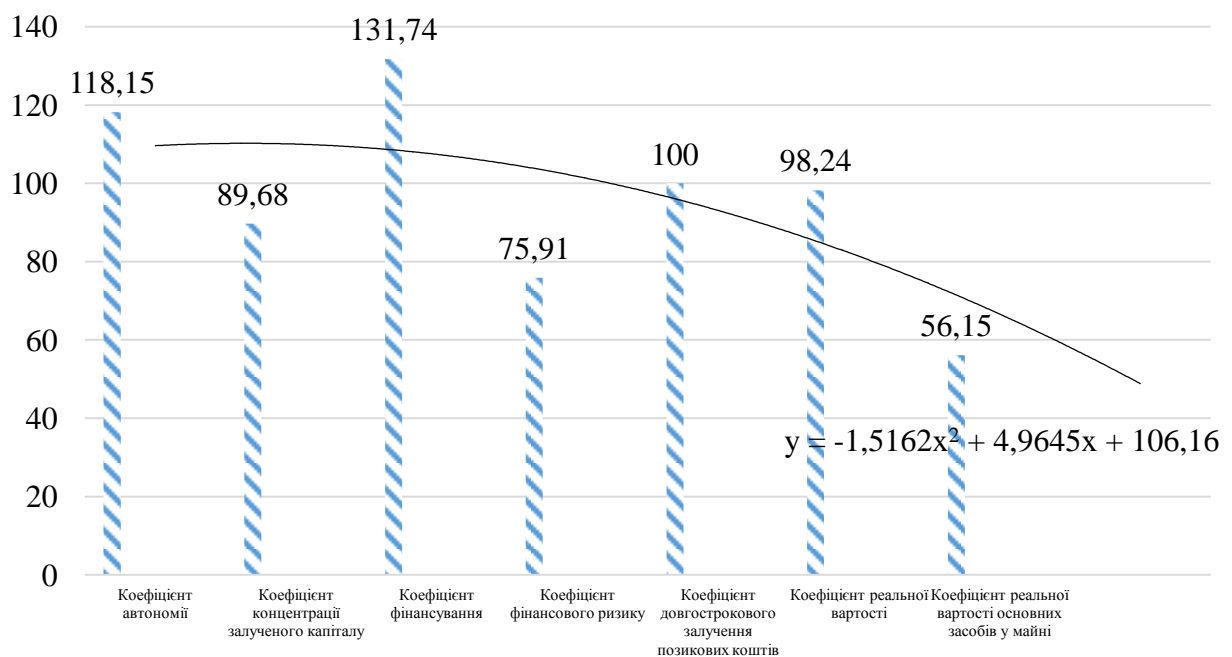

Рис. 2.5. Результативність фінансової діяльності ТОВ «Альфа-Агро» в розрізі стану базових показників успішності компанії у 2023 році

З огляду на отримані результати, слід відмітити, що господарство знаходиться на нормальному рівні розвитку, коли є місце залучення позик та кредитів, але загальна кількість активів та валового доходу фірми дозволяє без особливих проблем здійснити погашення заборгованості.

В цілому ТОВ «Альфа-Агро», компанія доволі розвинена із багаторічним досвідом, яка зарекомендувала себе як надійний та добросовісний партнер.

2.2. Оцінка роботи відділу бухгалтерії ТОВ «Альфа-Агро»

Компанія «Альфа-Агро» провідне сільськогосподарське підприємство у Дніпровському регіоні. Станом за останні 3 роки кількість працівників фірми змінювалась, а саме з 2021 їх кількість становила 97 осіб, у 2022 році 95 осіб, у 2023 році – 107 осіб. Слід підкреслити, що навіть попри військові дії кількість працівників фірми мала тенденцію до зростання, що свідчить про успішну роботу компанії. В даному контексті вважаємо за доцільне представити загальну структуру господарюючого суб'єкта (рис. 2.5).

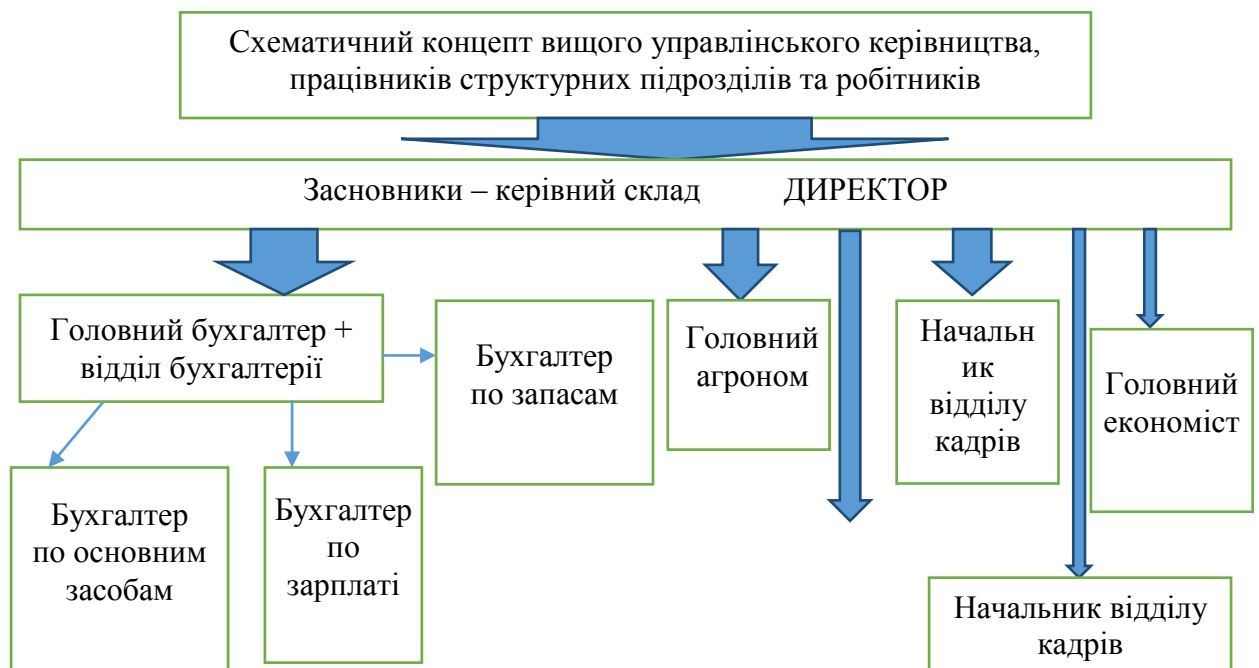

Рис. 2.5. Структурна схема управлінського складу фірму

Слід підкреслити, що досліджуване господарство спеціалізується на вирощуванні продукції рослинництва, а також розведенням свиней та птиці – це є базовими джерелами отримання валового прибутку господарства. З огляду на це, посада головного зоотехніка та головного технолога є ключовими для функціонування галузі тваринництва компанії.

Також відмітимо, що господарство спеціалізується на здачі в оренду сільгосптехніки, з приводу цього має місце посада менеджера по придбанню, збуту та здачі в оренду сільгосптехніки.

Загалом підсумуємо, що кількість забезпечення трудовими ресурсами, повністю закриває потреби досліджуваної компанії, що дозволяє їй працювати у стабільному прибутковому режимі.

2.3. Оцінка рівня ефективності функціонування системи внутрішньогосподарського контролю в господарстві

Оцінюючи рівень ефективності роботи системи ВГК у загальній специфіці діяльності досліджуваного господарства, слід наголосити, що воно відноситься до компаній аграрного сектору, а отже йому притаманна сезонність та періодична плинність кадрів з огляду на масштаб завантаженості. Ці фактори є маркером багатокomпонентного процесу. ВГК у досліджуваній компанії вимагає врахування специфіки галузі, економічних показників, а також організаційних особливостей його діяльності.

Слід відмітити, що в компанії відсутній відділ ВГК, який би функціонував на постійно діючій основі. Проте, на підприємстві налагоджена система контролю, яка базується на оперативній перевірці господарських процесів та операцій бухгалтерського та податкового обліку.

Спираючись на вище зазначене твердження, пропонуємо узагальнену схему роботи працівників контролю у ТОВ «Альфа-Агро» (рис. 2.6).

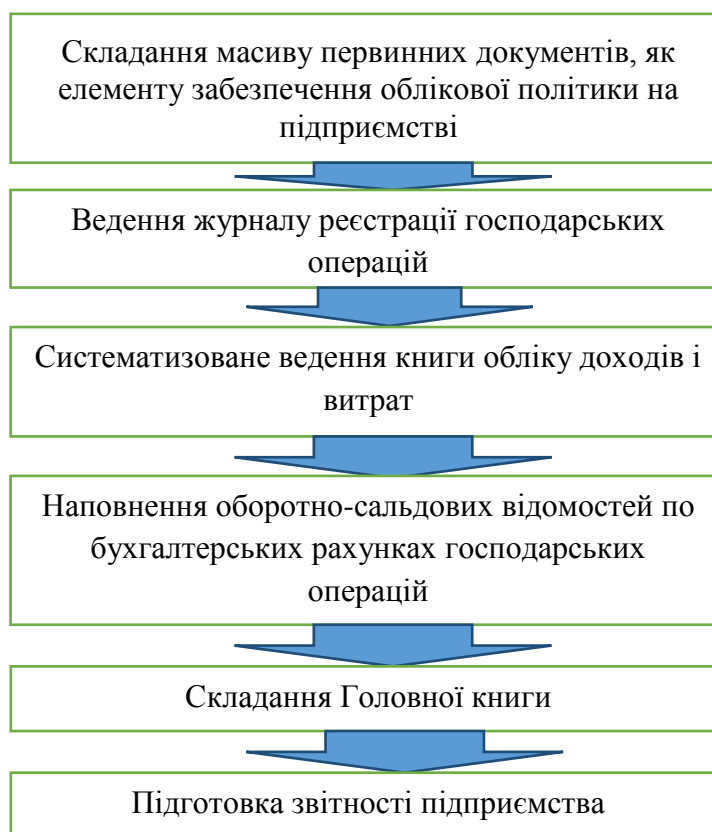

Рис. 2.6. Схематичне відображення системи функціонування ВГК у ТОВ «Альфа-Агро»

Поряд з цим, в господарстві налагоджена своя методика здійснення контрольних процедур, яку включає ряд ключових позицій. Згрупований комплекс ключових аспектів здійснення ВГК в господарстві представлений на рисунку 2.7.

Представлена схема згрупованого методичного інструментарію здійснення ВГК у ТОВ «Альфа-Агро» свідчить про 4-рівневу систему провадження контрольних процедур, яка передбачає комплексний підхід в розрізі аналізу вхідної та вихідної документації про зміст господарських операцій. Також в господарстві вагому увагу звертають на планомірне опитування працівників на предмет злагодженої роботи в розрізі структурних підрозділів. В контексті здійснених контрольних процедур, подальшим етапом є безпосередній фінансовий аналіз, як елемент впливу на ефективність роботи підприємства в цілому.

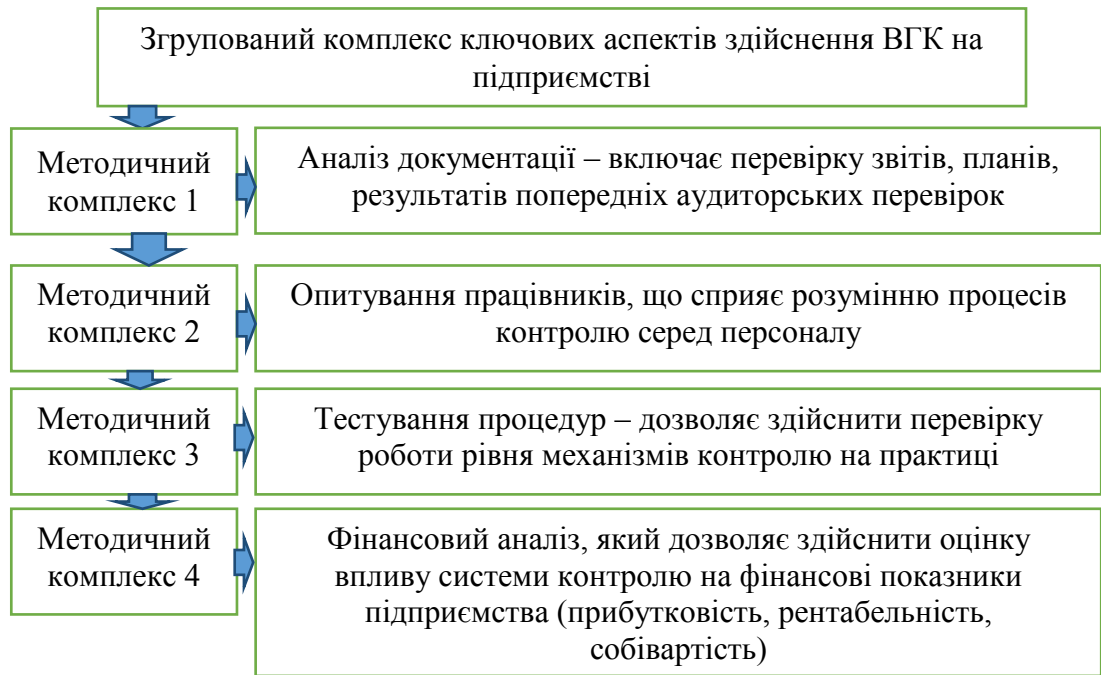

Рис. 2.7. Підбір функціонального набору методів здійснення ВГК в компанії

Підходячи комплексно до оцінки ведення господарської діяльності в компанії «Альфа-Агро» слід сказати, що безпосередній облік господарських операцій здійснюється електронною платформою «Bas Agro бухгалтерія». Зазначмо, що обрана система для ведення обліку є дуже оптимальною сама для досліджуваної компанії, адже у своєму функціоналі має ряд необхідних модулів, які повним чином закривають всі потреби господарства в розрізі галузей. Оскільки компанія «Альфа-Агро» спеціалізується на вирощуванні продукції рослинництва і тваринництва, а також його переробки, функціонал ліцензійної програми «Bas Agro бухгалтерія» дозволяє деталізувати ці процесі в контексті окремого обліку поточних біологічних активів рослинництва і окремо поточних біологічних активів тваринництва із подальшим переведенням активів до довгострокових. Зазначимо, що весь цей процес супроводжується рядом необхідної та актуальної первинної документації, що дозволяє в подальшому здійснити якісні контрольні процедури рівня ефективності діяльності компанії. Також програма «Bas Agro бухгалтерія» вміщує у собі спеціальний модуль, який відповідає за оренду, що також є дуже зручним важелем, адже одним із видів операційної

діяльності також є здача сільськогосподарської техніки в оренду на тривалий та короткий терміни.

Для узагальнення сукупної інформації про результати господарської діяльності компанія користується найпопулярнішою в Україні програмою MedDoc, яка повністю адаптована під кадровий облік та складання первинної документації з податкового обліку, а також складання і подачу податкової звітності. Програма MedDoc, так само, як і «Bas Agro бухгалтерія» має доволі широкий набір модулів, що також дозволяє в подальшому легко здійснити контроль за правильність проведених операцій та складених на їх основі документів. Зазначимо, що у програмі MedDoc відсутній модуль для складання фінансової звітності, але має місце функція її синхронізації із «Bas Agro бухгалтерія» із подальшим накладанням електронних підписів керівника і головного бухгалтера та відправкою готової звітності до податкової інспекції.

Підсумовуючи фактичний стан ВГК у господарстві, було з'ясовано, що воно користується найбільш сучасними та прогресивними електронними продуктами для ведення обліку та складання і подачу звітності, що дозволяє у будь-який момент здійснити перевірку достовірності проведених операцій, що є позитивним аспектом діяльності компанії. Поряд з цим, відмітимо, що у господарстві відсутній відділ внутрішнього аудиту і відповідно штатним розписом не передбачена посада внутрішнього аудитора. Даний факт може мати негативний вплив, оскільки є ризик несвоєчасного виявлення фактів порушень в господарстві, а також про термінування платежів, як зі сторони дебіторської заборгованості, так і зі сторони розрахунків з контрагентами за поставлену продукцію чи надані послуги, а також з державою на предмет своєчасної та повної сплати податків.

Вважаємо, що впровадження внутрішнього аудитора, як додаткової штатної одиниці із спеціальною для нього посадовою інструкцією, дозволить компанії вийти на більш новий та якісний стиль роботи із мінімізацією помилок.

2.4. Аналітичний інструментарій системи контролю ТОВ «Альфа-Агро»

Підходячи до оцінки діяльності компанії «Альфа-Агро» в аналітичному контексті функціонування системи ВГК, слід зробити акцент на послідовність здійснених процедур. Отже аналітичний інструментарій системи ВГК компанії включає набір компонентів, які слід проаналізувати. Більш графічне відображення аналізу компонентів представлена на рисунку 2.8.

Рис. 2.8. Сформований компонентний аналіз системи ВГК на підприємстві

Узагальнюючи аналітичний інструментарій в розрізі його компонентного виконання, підсумуємо, що аналітичний інструментарій ВГК господарства – це сукупність методів, інструментів, та підходів, які

забезпечують ефективну оцінку та моніторинг діяльності організації, проекту чи процесу. Його основна мета – своєчасне виявлення відхилень, аналіз причин і формування рекомендацій для підвищення ефективності. З огляду на представлене твердження, пропонуємо для компанії зробити SWOT аналіз ефективності функціонування системи ВГК (табл. 2.1.)

Таблиця 2.1

**Сформований підхід до оцінки якості функціонування системи ВГК
через використання SWOT аналізу**

<u>Сильні сторони (Strengths)</u>	<u>Можливості (Opportunities)</u>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Контроль над виробничими процесами на предмет належного виконання агротехнічних операцій. 2. Ефективність використання ресурсного потенціалу, запобігання перевитратам 3. Дотримання стандартів вирощування та продукції, збору врожаїв та оцінки приросту живої маси. 4. Підвищення рівня довіри партнерів завдяки налагодженню системи прозорості виконання господарських операцій. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Автоматизація процесів контролю за допомогою ІТ-рішень. 2. Розширення співпраці з інвесторами завдяки підвищенню прозорості діяльності. 3. Покращення ефективності виробництва завдяки оптимізації технологій через аналіз контрольних даних. 4. Навчання персоналу в контексті проведення тренінгів для підвищення компетенцій у сфері контролю. 5. Інтеграція з системами моніторингу – використання дронів, ІТ-рішень для збору даних з полів та ферми у режимі реального часу.
<u>Слабкі сторони (Weaknesses)</u>	<u>Загрози (Threats)</u>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Брак спеціального новітнього обладнання для ІТ агрономії та фермерства. 2. Нестача кваліфікованого персоналу, особливо у сільській місцевості. 3. Труднощі у зборі даних через відсутність інтегрованої системи для управління інформацією. 4. Складність адаптації до нових технологій чи змін у діяльності підприємства. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вплив кліматично– погодних умови, які можуть знизити врожайність і порушити виробничі цикли. 2. Нестабільність курсу гривні до іноземної валюти валют, інфляція та коливання цін на посадковий матеріал та корми. 3. Висока вартість впровадження сучасних систем контролю. 4. Затвердження нових вимоги щодо агровиробництва та екологічної відповідальності. 5. Небажання співробітників адаптуватися до нових методів роботи.

Зазначимо, що впровадження елементів SWOT аналізу в систему здійснення та загального функціонування системи ВГК господарства, дозволить своєчасно виявляти можливі загрози та «слабкі місця» в процесі здійснення діяльності, щоб своєчасно зробити акцент на «сильних місцях» та змінити фокус на нові можливості оптимізації діяльності стратегічному ракурсі.

Поряд з використанням елементів SWOT аналізу системи ВГК компанії, пропонуємо здійснити ABC аналіз сукупності та асортименту виробленої продукції за формулою Паретто. За даною формулою продукція розподіляється на 3 категорії:

Група А – обсяг реалізації продукції групи А дає 70-80 % доходу;

Група В - обсяг реалізації продукції групи А дає 15-20 % доходу;

Група С - обсяг реалізації продукції групи А дає 5-10 % доходу.

Сформований ABC аналіз для компанії представлений в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Сформований ABC аналіз здійснення ВГК діяльності ТОВ «Альфа-Агро»

Пріоритетність процедур ВГК	Вид продукції		
1. Визначення ранжування контрольних процедур виробництва готової продукції від найбільш до найменш прибуткових	Перевірка виробництва продукції		
	<i>Група А (обсяг доходу 70-80%)</i> - Виробництво та реалізація пшениці, соняшнику, ріпаку. - Вирощування та реалізація овочів, баштанних культур та зерняткових і кісточкових фруктів.		
	<i>Група В (обсяг доходу 15-20%)</i> - Розведення свиней та птиці.		
2. Розрахунок валового доходу	Перевірка обсягів отриманого доходу		
	Компанія отримує <u>117397,5 тис. грн</u> доходу від реалізації готової продукції <i>Групи А</i>		
	Компанія отримує <u>26610,1 тис. грн.</u> доходу від реалізації готової продукції <i>Групи В</i> .		
3. Визначення кумулятивного % доходу	Звірка співвідношення питомої ваги кожної групи продукції до загальної кількості		
	<i>Група А – загалом</i> 75%	<i>Група Б – загалом</i> 17%	<i>Група В – загалом</i> 7%
	Пшениця – 40% Соняшник – 25% Ріпак – 10%	Свині -8% Кури – 9%	- Післяурожайна діяльність – 3% - Здача майна в оренду – 4%.

Елементи здійсненого SWOT аналізу та ABC аналізу системи ВГК досліджуваного господарства, показали, що ВГК саме аграрного підприємства є базовим аспектом та ключовим джерелом інформації для підвищення рівня ефективного його функціонування із зменшенням рівня

ризиків. Модернізація системи ВГК із провадженням сучасних підходів та цифрових технологій, щодо його автоматизації, дозволить суттєво покращити його якість та зменшити терміни його проведення. У підсумку компанія може отримати сучасну систему ВГК, яка працює на постійно діючій основі у режимі реального часу.

Висновки до другого розділу

Спеціалізується обране для виконання кваліфікаційної роботи господарство на розвитку галузі рослинництва і тваринництва. Компанія займається вирощуванням зернових та олійних культур за КВЕДом 01.11. А фактично вирощують овочі, баштанні культури, коренеплоди та бульбоплоди, вирощують однорічні і дворічні культури, а також плодово-ягідні рослини. Поряд з цим, господарство спеціалізується на розвитку галузі тваринництва, зокрема займається розведенням свиней, кіз та курей. Окрім цього, господарство займається здачею в оренду сільськогосподарських машин та устаткування, а також вантажних автомобілів. Окрім того, компанія на встановила на своїй території сонячні панелі і тепер одним із спеціалітетів є генерація, розподілення та реалізація електричної енергії. З огляду на перелічені види діяльності досліджуваного суб'єкта господарювання, слід зробити висновок, що це доволі успішне та багатогалузеве господарство, яке в певній мірі несе у собі суспільний інтерес для населення Дніпровського району та Дніпропетровської області загалом.

Результати аналізу свідчать про високий рівень розвитку досліджуваного господарюючого суб'єкта. Про це свідчать високі показники прибутковості у 2023 році порівняно із 2019 роком. Зокрема зазначимо ріст рівня чистого прибутку на 43423 тис. грн. Поряд з цим відмітимо ріст доходу компанії у 2023 році на 34741 тис. грн.

Найбільшу питому вагу у загальній сукупності грошового вимірника позицій займає валовий прибуток фірми, який складає 44,69% від загального балансу фірми, даний факт має місце за рахунок того, що балансова вартість активів складає 37,87%, що прямим чином вплинула на питому вагу чистого прибутку у кількості 16,69%, а також на досить низький рівень зобов'язань, питома вага балансової вартості якого складає лише 0,75%. Отримані показники свідчать про доволі успішний управлінський підхід у керуванні фірмою, який дає можливість отримувати високі прибутки та страхувати себе від непередбачуваних витрат.

З огляду на отримані результати, слід відмітити, що господарство знаходиться на нормальному рівні розвитку, коли є місце залучення позик та кредитів, але загальна кількість активів та валового доходу фірми дозволяє без особливих проблем здійснити погашення заборгованості.

Компанія «Альфа-Агро» провідне сільськогосподарське підприємство у Дніпровському регіоні. Станом за останні 3 роки кількість працівників фірми змінювалась, а саме з 2021 їх кількість становила 97 осіб, у 2022 році 95 осіб, у 2023 році – 107 осіб. Слід підкреслити, що навіть попри військові дії кількість працівників фірми мала тенденцію до зростання, що свідчить про успішну роботу компанії.

Поряд з цим, в господарстві налагоджена своя методика здійснення контрольних процедур, яку включає ряд ключових позицій. Згрупований комплекс ключових аспектів здійснення ВГК в господарстві представлений в роботі. ВГК у ТОВ «Альфа-Агро» свідчить про 4-рівневу систему провадження контрольних процедур, яка передбачає комплексний підхід в розрізі аналізу вхідної та вихідної документації про зміст господарських операцій. Також в господарстві вагому увагу звертають на планомірне опитування працівників на предмет злагодженої роботи в розрізі структурних підрозділів. В контексті здійснених контрольних процедур, подальшим етапом є безпосередній фінансовий аналіз, як елемент впливу на ефективність роботи підприємства в цілому.

Підходячи до оцінки діяльності компанії «Альфа-Агро» в аналітичному контексті функціонування системи ВГК, слід зробити акцент на послідовність здійснених процедур. Отже аналітичний інструментарій системи ВГК компанії включає набір компонентів, які слід проаналізувати.

Для поліпшення ефективності системи ВГК рекомендовано до впровадження ряд системних підходів. Елементи здійсненого SWOT аналізу та ABC аналізу системи ВГК досліджуваного господарства, показали, що ВГК саме аграрного підприємства є базовим аспектом та ключовим джерелом інформації для підвищення рівня ефективного його функціонування із зменшенням рівня ризиків. Модернізація системи ВГК із провадженням сучасних підходів та цифрових технологій, щодо його автоматизації, дозволить суттєво покращити його якість та зменшити терміни його проведення. У підсумку компанія може отримати сучасну систему ВГК, яка працює на постійно діючій основі у режимі реального часу.

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЮ В ДОСЛІДЖУВАНОМУ ГОСПОДАРСТВІ

3.1. Удосконалення організаційної складової внутрішньогосподарського контролю на підприємстві

Процес удосконалення складової ВГК в окремо взятому господарюючому суб'єкті є важливим фактором підвищення ефективності його роботи. Він включає в себе запровадження сучасних підходів, структурування всіх виробничих та реалізаційних процесів, а також підвищення рівня ефективності взаємодії між працівниками різних структурних підрозділів.

З огляду на те, що у ТОВ «Альфа-Агро» відсутній департамент, який би відповідав за здійснення внутрішнього контролю, пропонуємо розробити організаційний пакет для налагодження системи ВГК у господарстві (рис. 3.1).

Представлений у роботі інструментарій запровадження системи ВГК в досліджуваному господарстві включає ряд процедурних моментів. Зокрема це визначення та побудова загальної концепції функціонування ВГК із врахуванням її функціонування в рамках спеціалізації діяльності компанії. Наступним моментом виступає безпосереднє навчання працівників, які будуть працювати у майбутньому відділі внутрішнього аудиту із розробкою під кожного посадової інструкції з повним набором функціоналу кожного співробітника.

Підсумковим етапам процесу організації служби ВГК (аудиту) в компанії є розробка масиву внутрішньої нормативної документації. Даний масив має включати розробку внутрішніх стандартів, наказів, інструкцій та методичних рекомендацій, які будуть забезпечувати безперебійний процес

роботи служби ВГК, а також інших працівників компаній за для дотримання стандартів внут. аудиту в компанії.

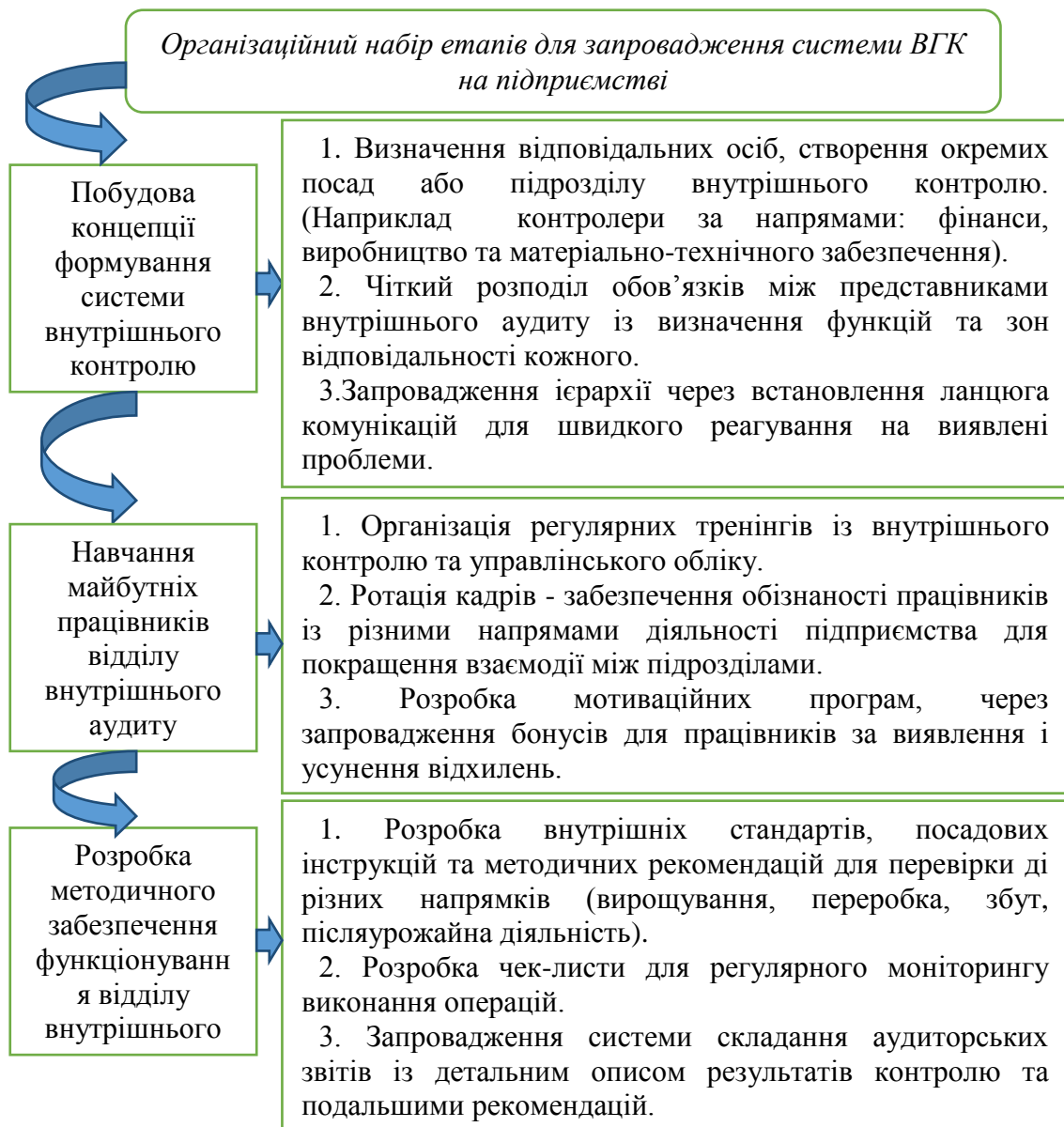

Рис. 3.1. Розроблений організаційний інструментарій запровадження та функціонування системи ВГК в господарстві

Елементом організаційного інструментарію в контексті функціонування відділу ВГК в компанії є залучення автоматизованих систем. Особливо це стосується виду контролю за загальною діяльністю фірми в режимі реального часу. Це можуть бути дрони для спостереження за контролем росту врожаю на полях, встановлення датчиків для відстеження стану техніки, контроль витрат палива, посадкового матеріалу, засобами захисту рослин, витратами кормів і т.д.

3.2. Розробка методичного інструментарію, як елементу підвищення якості контролю в господарстві

Методичний інструментарій системи ВГК являє собою комплекс методів, технік і процедур, які забезпечують систематичну, об'єктивну та ефективну оцінку діяльності підприємства з метою зниження ризиків, покращення ефективності та досягнення стратегічних цілей.

Для ефективного функціонування відділу ВГК в господарстві, пропонуємо узагальнену схему набору супровідної документації (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Сформований набір супровідної документації для працівників відділу ВГК компанії

№ з/п	Вид документ	Функція документу
<i>Планувальні документи</i>		
1	Положення про внутрішній аудит	Регламентує діяльність відділу
2	Річний план аудиту	Описує графік перевірок
3	Програма аудиту	Деталізує етапи перевірок
4	План-графік перевірок	Конкретизує терміни перевірок
<i>Робочі документи</i>		
1	Чек-лист	Вміщує список питань і пунктів перевірки
2	Робочий зошит	Відображення проміжних результатів
3	Матеріали перевірочних тестів	Таблиці, анкети, тести
<i>Документи для аналізу</i>		
1	Перелік ризиків підприємства	Ідентифіковані ризики в розрізі галузей
2	Розрахункові таблиці	Інформація для аналізу понесених витрат, отриманих доходів.
<i>Документи для звітування</i>		
1	Звіт аудитора, акт перевірки	Чітко сформований за реквізитами документ, який відображає результати перевірки
2	Рекомендації та пропозиції	Чітко сформовані заходи, які слід виконати для усунення виявлених недоліків
3	Протокол аудиторської наради	Документ, який затверджує факт здійснення перевірки

Вважаємо, що базовим аспектом майбутнього функціонування системи ВГК в господарстві є його безпосередній розподіл на види. Більш детальна інформація про запропонований варіант ВГК в компанії представлена в таблиці 3.1.

Таблиця 3.2

Сформований загальний план для комплексного здійснення ВГК на підприємстві

<i>Етап</i>	<i>Елементи виконання</i>	<i>Об'єкти перевірки</i>	<i>Строки перевірки</i>
Підготовчий етап	1. Формування плану перевірки	1. Виробництво – обсяги посівів, асортимент посівів, асортимент закладеного саду.	1-2 дні на підготовку + подальший моніторинг після завершення перевірки
	2. Вибір об'єкт контролю (за пріоритетністю)	2. Ферма підприємства	
	3. Визначення строків перевірки	3. АТП підприємства	
	4. Підготовка документів	4. Розробка плану перевірки	
	5. Формування робочої групи	5. Старший аудитор + 2 помічники	
Контрольний етап	1. Фінансовий контроль	1. Перевірка первинної документації в розрізі галузей підприємства на предмет відповідності	5-6 днів
	2. Контроль матеріальних ресурсів	2. Інвентаризація посадкового матеріалу, ЗЗР, кормів, пального. Оцінка норм витрат запасів	5-7 днів
	3. Контроль виробничих процесів	3. Перевірка технології виробництва. Огляд стану посів і тварин	3-5 днів
	4. Контроль основних засобів	4. Інспекція стану техніки, обладнання, будівель. Перевірка умов зберігання і консервування техніки	5-6 днів
	5. Контроль якості продукції	1. Оцінка відповідності державним та внутрішнім стандартам	1-2 дні
Аналітичний етап	1. Порівняльний аналіз	1. Співставлення отриманих результатів із плановими	3-4 дні
	2. Виявлення відхилень	2. Ідентифікація причин відхилень	3-4 дні
Завершальний етап	1. Підготовка звітної документації	1. Детальний опис об'єктів перевірки, виявлених недоліків та порушень у звіті аудитора	3-4 дні
	2. Проведення наради	2. Обговорення результатів в середині робочої групи, а також з керівником фірми	1 день
	3. Формування рекомендацій	3. Підготовка практичних рекомендацій за для усунення недоліків	1-2 дні

Представлений план перевірки детальним чином ідентифікує які саме мають бути виконані процедури, обрані документи та ін., щоб отримати найбільш правдиві і точні результати в розрізі 3-х основних етапів перевірки

1. Попередній контроль – включає перевірку процесу посіву сільськогосподарських культур, планування норм кормових одиниць, обсягів закупки засобів захисту рослин та ін. Після слід здійснити перевірку графіків

виконання робіт, а також проконтролювати достовірність та відповідність вимог до укладених раніше договорів.

2. Поточний контроль – включає моніторинг виробничо-реалізаційної діяльності на постійній основі або в режимі реального часу, за умови використання спеціальних електронних засобів та програм.

3. Подальший контроль – включає оцінку результатів робіт, які вже були виконані, а також виявлення причин можливих відхилень від затверджених планів та стратегій чи порушень в процесі здійснення господарської діяльності.

Вважаємо, що запроваджена служба ВГК «Служба внутрішнього аудиту» може стати досить впливовим важелем для нормалізації операційної та стратегічної діяльності компанії, за рахунок своєчасно виявлених недоліків завдяки здійсненню моніторингу діяльності на постійно діючій основі.

Висновки до третього розділу

Процес удосконалення складової ВГК в окремо взятому господарюючому суб'єкті є важливим фактором підвищення ефективності його роботи. Він включає в себе запровадження сучасних підходів, структурування всіх виробничих та реалізаційних процесів, а також підвищення рівня ефективності взаємодії між працівниками різних структурних підрозділів.

З огляду на те, що у ТОВ «Альфа-Агро» відсутній департамент, який би відповідав за здійснення внутрішнього контролю, пропонуємо розробити організаційний пакет для налагодження системи ВГК у господарстві.

Елементом організаційного інструментарію в контексті функціонування відділу ВГК в компанії є залучення автоматизованих систем. Особливо це стосується виду контролю за загальною діяльністю фірми в

режимі реального часу. Це можуть бути дрони для спостереження за контролем росту врожаю на полях, встановлення датчиків для відстеження стану техніки, контроль витрат палива, посадкового матеріалу, засобами захисту рослин, витратами кормів і т.д.

Методичний інструментарій системи ВГК являє собою комплекс методів, технік і процедур, які забезпечують систематичну, об'єктивну та ефективну оцінку діяльності підприємства з метою зниження ризиків, покращення ефективності та досягнення стратегічних цілей. Для ефективного функціонування відділу ВГК в господарстві, пропонуємо узагальнену схему набору супровідної документації.

Вважаємо, що базовим аспектом майбутнього функціонування системи ВГК в господарстві є його безпосередній розподіл на види. Більш детальна інформація про запропонований варіант ВГК в компанії представлена в роботі.

Вважаємо, що запроваджена служба ВГК «Служба внутрішнього аудиту» може стати досить впливовим важелем для нормалізації операційної та стратегічної діяльності компанії, за рахунок своєчасно виявлених недоліків завдяки здійсненню моніторингу діяльності на постійно діючій основі.

ВИСНОВКИ

Внутрішньогосподарський контроль (*далі ВГК*) — це сукупність методів, процедур, організаційних заходів і інструментів, що здійснюються всередині підприємства з метою забезпечення ефективності управління, дотримання законності, збереження активів і досягнення стратегічних цілей. Ця категорія охоплює процеси моніторингу, оцінки та коригування діяльності підприємства для досягнення оптимальних результатів.

1. Враховуючи специфіку здійснення ВГК, зазначимо, що його метою є досягнення наступних показників, зокрема, забезпечення відповідності діяльності підприємства його планам, стратегіям і цілям, виявлення відхилень і помилок для їх усунення, попередження ризиків та запобігання зловживанням, а також суцільне підвищення ефективності використання ресурсів, а також виконання планових, нормативних та регуляторних документів.

2. З огляду на дослідження думок багатьох авторів та зокрема вище перелічених, пропонуємо до розгляду власне тлумачення терміну «Внутрішньогосподарський контроль» - це багатогранний елемент управління підприємством, який забезпечує стабільність, прозорість і ефективність його функціонування. Вона об'єднує організаційні, аналітичні та превентивні аспекти, спрямовані на оптимізацію діяльності підприємства.

3. Особливості ВГК саме в господарствах аграрного сектору враховують сезонність виробництва, а саме оцінку необхідності моніторингу витрат і результатів в різні фази аграрного циклу. Також ВГК аграріїв залежність від природних умов: контроль ризиків, пов'язаних із кліматичними факторами. Важливою особливістю ВГК є оцінка чіткості та відповідності обліку біологічних активів в якості збереження продуктивності тварин і культур, а також постійний моніторинг з приводу отримання державних дотацій та грантів на стратегічний розвиток компанії.

4. Теоретичний базис функціонування ВГК загалом та окремо в аграрно підприємстві слід дослідити з фокусу основних етапів його функціонування, вагомих набір яких охоплює ± 5 етапів, які розкриваються через планування, організацію, контроль, корекція та оцінка результатів. Матеріали, щодо розкриття сутності кожного з етапів можна також зустріти і в працях науковців.

5. Слід підкреслити, що ефективна система функціонування ВГК включає такий інструментарій, як інвентаризацію в контексті перевірки фактичної наявності матеріальних цінностей із подальшим здійсненням документальної перевірки бухгалтерських і технологічних звітів. Також слід робити акцент на спостереженні через постійний огляд процесів на виробництві та опитування працівників для збору інформації.

6. Спеціалізується обране для виконання кваліфікаційної роботи господарство на розвитку галузі рослинництва і тваринництва. Компанія займається вирощуванням зернових та олійних культур за КВЕДом 01.11. А фактично вирощують овочі, баштанні культури, коренеплоди та бульбоплоди, вирощують однорічні і дворічні культури, а також плодово-ягідні рослини. Поряд з цим, господарство спеціалізується на розвитку галузі тваринництва, зокрема займається розведенням свиней, кіз та курей. Окрім цього, господарство займається здачею в оренду сільськогосподарських машин та устаткування, а також вантажних автомобілів. Окрім того, компанія на встановила на своїй території сонячні панелі і тепер одним із спеціалітетів є генерація, розподілення та реалізація електричної енергії. З огляду на перелічені види діяльності досліджуваного суб'єкта господарювання, слід зробити висновок, що це доволі успішне та багатогалузеве господарство, яке в певній мірі несе у собі суспільний інтерес для населення Дніпровського району та Дніпропетровської області загалом.

7. Результати аналізу свідчать про високий рівень розвитку досліджуваного господарюючого суб'єкта. Про це свідчать високі показники прибутковості у 2023 році порівняно із 2019 роком. Зокрема зазначимо ріст

рівня чистого прибутку на 43423 тис. грн. Поряд з цим відмітимо ріст доходу компанії у 2023 році на 34741 тис. грн.

8. Найбільшу питому вагу у загальній сукупності грошового вимірника позицій займає валовий прибуток фірми, який складає 44,69% від загального балансу фірми, даний факт має місце за рахунок того, що балансова вартість активів складає 37,87%, що прямим чином вплинула на питому вагу чистого прибутку у кількості 16,69%, а також на досить низький рівень зобов'язань, питома вага балансової вартості якого складає лише 0,75%. Отримані показники свідчать про доволі успішний управлінський підхід у керуванні фірмою, який дає можливість отримувати високі прибутки та страхувати себе від непередбачуваних витрат.

9. З огляду на отримані результати, слід відмітити, що господарство знаходиться на нормальному рівні розвитку, коли є місце залучення позик та кредитів, але загальна кількість активів та валового доходу фірми дозволяє без особливих проблем здійснити погашення заборгованості.

10. Компанія «Альфа-Агро» провідне сільськогосподарське підприємство у Дніпровському регіоні. Станом за останні 3 роки кількість працівників фірми змінювалась, а саме з 2021 їх кількість становила 97 осіб, у 2022 році 95 осіб, у 2023 році – 107 осіб. Слід підкреслити, що навіть попри військові дії кількість працівників фірми мала тенденцію до зростання, що свідчить про успішну роботу компанії.

11. Поряд з цим, в господарстві налагоджена своя методика здійснення контрольних процедур, яку включає ряд ключових позицій. Згрупований комплекс ключових аспектів здійснення ВГК в господарстві представлений в роботі. ВГК у ТОВ «Альфа-Агро» свідчить про 4-рівневу систему провадження контрольних процедур, яка передбачає комплексний підхід в розрізі аналізу вхідної та вихідної документації про зміст господарських операцій. Також в господарстві вагому увагу звертають на планомірне опитування працівників на предмет злагодженої роботи в розрізі структурних підрозділів. В контексті здійснених контрольних процедур, подальшим

етапом є безпосередній фінансовий аналіз, як елемент впливу на ефективність роботи підприємства в цілому.

12. Підходячи до оцінки діяльності компанії «Альфа-Агро» в аналітичному контексті функціонування системи ВГК, слід зробити акцент на послідовність здійснених процедур. Отже аналітичний інструментарій системи ВГК компанії включає набір компонентів, які слід проаналізувати.

13. Для поліпшення ефективності системи ВГК рекомендовано до впровадження ряд системних підходів. Елементи здійсненого SWOT аналізу та ABC аналізу системи ВГК досліджуваного господарства, показали, що ВГК саме аграрного підприємства є базовим аспектом та ключовим джерелом інформації для підвищення рівня ефективного його функціонування із зменшенням рівня ризиків. Модернізація системи ВГК із провадженням сучасних підходів та цифрових технологій, щодо його автоматизації, дозволить суттєво покращити його якість та зменшити терміни його проведення. У підсумку компанія може отримати сучасну систему ВГК, яка працює на постійно діючій основі у режимі реального часу.

14. Процес удосконалення складової ВГК в окремо взятому господарюючому суб'єкті є важливим фактором підвищення ефективності його роботи. Він включає в себе запровадження сучасних підходів, структурування всіх виробничих та реалізаційних процесів, а також підвищення рівня ефективності взаємодії між працівниками різних структурних підрозділів. З огляду на те, що у ТОВ «Альфа-Агро» відсутній департамент, який би відповідав за здійснення внутрішнього контролю, пропонуємо розробити організаційний пакет для налагодження системи ВГК у господарстві.

15. Елементом організаційного інструментарію в контексті функціонування відділу ВГК в компанії є залучення автоматизованих систем. Особливо це стосується виду контролю за загальною діяльністю фірми в режимі реального часу. Це можуть бути дрони для спостереження за контролем росту врожаю на полях, встановлення датчиків для відстеження

стану техніки, контроль витрат палива, посадкового матеріалу, засобами захисту рослин, витратами кормів і т.д.

16. Методичний інструментарій системи ВГК являє собою комплекс методів, технік і процедур, які забезпечують систематичну, об'єктивну та ефективну оцінку діяльності підприємства з метою зниження ризиків, покращення ефективності та досягнення стратегічних цілей. Для ефективного функціонування відділу ВГК в господарстві, пропонуємо узагальнену схему набору супровідної документації.

17. Вважаємо, що базовим аспектом майбутнього функціонування системи ВГК в господарстві є його безпосередній розподіл на види. Більш детальна інформація про запропонований варіант ВГК в компанії представлена в роботі.

18. Вважаємо, що запроваджена служба ВГК «Служба внутрішнього аудиту» може стати досить впливовим важелем для нормалізації операційної та стратегічної діяльності компанії, за рахунок своєчасно виявлених недоліків завдяки здійсненню моніторингу діяльності на постійно діючій основі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрійко О. Ф., et al. Класифікація контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції." Правовий часопис Донбасу (2020): 110.
2. Афанас'єва Інна, Наталія Паламарчук, Вячеслав Хамзін. Організаційні аспекти аудиту реалізації товарів. Економіка і управління. Випуск 6-13. 2023р.
3. Бардаш, С.. Стан та перспективи розвитку обліково-контрольної науки. *Scientific Collection «InterConf»*, (150), 64-70. 2023р.
4. Боднар О. Внутрішньогосподарський контроль якості сільськогосподарської продукції. *Економіка та суспільство*, (26). 2021р.
5. Бондаренко, Н. М., Дробот, А. О. Організація бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості на підприємстві. Е 45 Економіка ХХІ сторіччя: фінансові та інноваційно-інвестиційні аспекти, 58. 2024р.
6. Бутинець Ф.Ф., et al. Основні напрямки контролю розрахунків з покупцями та замовниками." Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ. Вінниця: Редакційно-видавничий: 283.
7. Вишинська Алла. Організація управлінського обліку витрат у практиці підприємств галузі молочного скотарства. Наукові перспективи, 2024р. 6 (48).
8. Воронко Р. М., Редченко К. І., Бурдик О. Ю. (2023). Роль внутрішнього контролю в системі управління торговельним підприємством. *Підприємництво і торгівля*, (35), 11-20.
9. Гавриленко Н. "Обґрунтування методичного підходу до проведення судово-бухгалтерської експертизи наслідків господарських договорів. *Grail of Science*,(41), 37–44." VII International Scientific and Practical Conference «Science of post-industrial society: globalization and transformation processes». LLC UKRLOGOS Group, 2024.

10. Гнатюк Алла, Макух Тамара. Особливості управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємств в умовах воєнного стану. Наукові перспективи. 2024, 2 (44).

11. Даценко Г. В., Кудирко О.М. Облік і контроль суб'єктів малого підприємництва в умовах пандемії. Причорноморські економічні студії. 2021. Вип. 64. С. 156-161 (2022).

12. Загородній А., Партин Г. Внутрішньогосподарська асиметрія обліково-аналітичної інформації. *Наукові перспективи (Naukovi perspektivi)*, (8 (38) 2023.

13. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 3257- IX від 14.07.2023р.

14. Закон України про «Аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» № 2285- IX від 31.05.2022р.

15. Кіріненко К.В. Особливості здійснення внутрішньогосподарського контролю в агарному підприємстві. Матеріали VII Всеукраїнської інтернет-конференції «Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств». 9-10 травня 2024 р. – Дніпро. С. 25-28.

16. Козаченко А. Ю. Історичні етапи становлення і розвитку внутрішньогосподарського контролю. *Вісник*, 414. 2021 р.

17. Козаченко, А. Ю. "Організація внутрішньогосподарського контролю в системі управління науково-дослідних установ." Всеукраїн. наук.-практ. конф.«Проблеми облікового, контрольного та аналітичного забезпечення в системі управління», 29 листопада 2018 р.-Вінниця: ВНАУ, 2018.-7 с.

18. Коляденко С. В., Титарчук С. О. Сервісність українських компаній як концепція збільшення прибутків у сфері господарської діяльності. Причорноморські економічні студії. 2024. Вип. 85. С. 26-29.

19. Копотієнко, Т. Ю. Теоретичні засади внутрішнього аудиту. Бізнес Інформ 10 (2021): 284-290.

20. Король Г. О., Акімова Т. В. Теоретичні засади інформаційного забезпечення внутрішньогосподарського контролю на підприємстві. Ефективна економіка, Випуск 11. 2016р.

21. Костирко Лідія, Чернодубова Елеонора. Внутрішній контроль екологічних витрат в забезпеченні фінансової безпеки промислових підприємств. Економіка та суспільство, 2024, 62.

22. Куцик П.О., Марценюк Р.А., Воронко Р.М.. Внутрішній контроль прокату майна в управлінні підприємством: теоретико-методичний аспект. Підприємництво і торгівля 41 (2024): 39-46.

23. Куцик П.О., Герасименко Т.О., Медвідь Л.Г.. Організація внутрішнього контролю в системі управління логістичними витратами торговельних підприємств. Вісник ЛТЕУ. Економічні науки 78 (2024): 7-15.

24. Лахтіонова, Л. В. "Основи наукових досліджень з обліку, контролю, аналізу та аудиту в підготовці висококваліфікованих фахівців." Актуальні проблеми в системі освіти: заклад загальної середньої освіти–доуніверситетська підготовка–заклад вищої освіти: 88-92. 2020р.

25. Лемішовська О.С. Внутрішньогосподарський контроль в системі української кооперації як інструментальний засіб впливу на специфіку бухгалтерської практики у другій половині хіх–середині хх століття internal economic control in the system of ukrainian. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління 5 (2022).

26. Маргасова, В., Вдовенко, Н. Еволюція наукових поглядів на облік витрат і контроль собівартості продукції рослинництва. *Актуальні питання у сучасній науці*, (1 (7)). 2023р.

27. Марчук У.О. Сутність внутрішньогосподарського контролю: теоретичні засади та наукові підходи. Облік і фінанси АПК.-2011.-№ 4 (54).– 176 с., 2011.

28. Мельничук Ростислав Ігорович. Облік і контроль виробничих запасів підприємства (на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю «ВТК БУД СЕРВІС.» (2024).

29. Міняйло Вікторія, Мисюк Вікторія, Левченко Юлія. Організаційні та методичні аспекти контролю фінансової діяльності підприємства. Економіка та суспільство. Випуск 42. 2022р.
30. Міщенко Т. М., Краєвський В. М. Цілісна система контролю корпоративного суб'єкта господарювання та її структурні елементи. *Український економічний часопис*, (5), 87-94. 2024р.
31. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, затверджене наказом Мінфіну від 07.02.2013 р. № 73.
32. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 “Дохід”, затверджене наказом Мінфіну від 29.11.1999 р. № 290.
33. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 “Витрати”, затверджене наказом Мінфіну від 31.12.1999 р. № 318.
34. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 “Спрощена фінансова звітність”, затверджене наказом Мінфіну від 25.02.2000 р. № 39.
35. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 “Виплати працівникам”, затверджене наказом Мінфіну від 28.10.2003 р. № 601.
36. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 “Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах”, затверджене наказом Мінфіну від 28.05.1999 р. № 137.
37. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 “Основні засоби”, затверджене наказом Мінфіну від 27.04.2000 р. № 92.
38. Носач Наталія. Розробка методичного підходу до імплементації контрольної функції в системі менеджменту агропромислових підприємств. Загальнодержавний науково-виробничий та інформаційний журнал «Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит», 2024, 9 (199). С. 82-94.
39. Одношевна О.О., Кірненко К.В. Оптимізація системи внутрішньогосподарського контролю, як елементу удосконалення

бухгалтерського обліку аграрного підприємства. Проблеми сучасних трансформацій. Електронний науково-практичний журнал. № 16. 2024 р.

40. Павлова, Галина, Людмила Волчанська, and Ольга Чепець. "Удосконалення організації обліку і контролю грошових коштів підприємства." *Наукові перспективи (Naukovi perspektivi)* 10 (52) (2024).

41. Півень Анастасія Григорівна. Кваліфікаційна робота за освітнім ступенем «Магістр» освітньо-професійної програми «Облік і оподаткування» на тему «Методичні та організаційні аспекти функціонування системи внутрігосподарського контролю». 2024.

42. Податковий кодекс України № 4015- IX від 10.10.2024р. в останній редакції.

43. Польова, О. Організація і методика внутрішнього контролю обліку витрат у бджільництві. *Наукові перспективи (Naukovi perspektivi)*, (7 (49)). 2024р.

44. Сакун Аліна. Внутрішній контроль в системі інформаційного забезпечення потреб управління підприємства. *Scientific Collection «InterConf+»*, 2024, 41 (185): 107-116.

45. Санак Олег. Елементи внутрішньогосподарського контролю на підприємстві як системи управління. Сучасний стан та перспективи розвитку фінансової системи України: збірник наукових праць X Всеукраїнської науково-практичної Інтернет–: 357.

46. Сушко О. П.. Удосконалення методики й організації обліку та аудиту виробництва картоплі в товаристві з обмеженою відповідальністю Львівської області». 2024.

47. Ткач Іван Миколайович. Обґрунтування рекомендацій з оцінки ефективності системи внутрішнього контролю установи міністерства оборони України. Diss. Національний університет оборони України, 2020.

48. Філіппова Вікторія, Несененко Павло. Підготовка державних службовців до роботи на деокупованих територіях. *Наукові перспективи (Naukovi perspektivi)*, 2024, 2 (44).

49. Чернецька, Ольга, Карина Гребенюк, and Єлизавета Чабаненко. Внутрішній контроль діяльності: місце в системі управління та взаємозв'язок з обліково-аналітичним ресурсом підприємства. Економіка та суспільство. Випуск 67. 2024р.

50. Шумейко О.С. Формулювання дефініції феномену внутрішнього контролю витрат на наукову (науково-технічну) діяльність підприємства. Стратегія економічного розвитку України, 2024, 54: 176-186.

51. Ярова А.Л., Бойко Д.О. Принципи здійснення внутрішньогосподарського контролю на підприємстві. *Актуальні питання сучасної науки та освіти: збірка наукових праць*, 56-65. 2022 р.